

Eiropas Parlaments ir ierosinājis pārtraukt tiešās un netiešās subsīdijas, ar kurām kompensē enerģiju, kas iegūta, sadedzinot primāro koksnes biomasu (neapstrādātu koksni/apalo koksni: primārās koksnes biomasas definīcija ir sniegta kopsavilkumā turpmāk)

- Ir paredzēti izņēmumi, jo primārā koksnes biomasā neiekļauj:

koksnes biomasu, kas iegūta, īstenojot ilgtspējīgus meža ugunsgrēku novēršanas pasākumus augsta ugunsbīstamības riska zonās, koksnes biomasu, kas iegūta, īstenojot ceļu drošības pasākumus, un koksnes biomasu, kas iegūta no dabas katastrofu, aktīvu kaitēkļu vai slimību skartiem mežiem, lai novērstu to izplatīšanos, vienlaikus līdz minimumam samazinot koksnes iegūvi un aizsargājot bioloģisko daudzveidību, kā rezultātā meži kļūst daudzveidīgāki un noturīgāki, un tās ieguves pamatā ir Komisijas pamatnostādnes

- Parlaments arī ierosināja ierobežot šīs enerģijas atbilstību pašreizējam līmenim, lai to varētu ieskaitīt dalībvalstu ES atjaunojamās enerģijas mērķos (Vides komiteja ierosināja to pilnībā izslēgt, bet plenārsēdē tika panākts kompromiss, lai tā vietā to ierobežotu līdz vidējam izmantojumam laikposmā no 2017. līdz 2022. gadam.) un vienojās par principu, ka līdz 2030. gadam šis ierobežojums tiks "pakāpeniski samazināts" (piezīme: "pakāpeniska samazināšana" atšķiras no "pakāpeniskas atcelšanas": šīs pakāpeniskās samazināšanas mērķis joprojām ir atkarīgs no Komisijas ietekmes novērtējuma, kas tiks veikts trīs gadus pēc direktīvas transponēšanas - dalībvalstīm tas būs jāizdara līdz 2023. gada 31. decembrim).

- Sekundārā koksnes biomasā (kas definēta kā meža nozares blakusprodukti, miza un reģenerēta koksne pēc patēriņa) tekstā nav minēta, tāpēc to turpina ieskaitīt ES atjaunojamās enerģijas mērķos un par to var saņemt subsīdijas.

- Biomasas kurināmajam jāatbilst ilgtspējas un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas kritērijiem attiecībā uz cieto biomasas kurināmo iekārtās, kas ražo elektroenerģiju, siltumenerģiju un dzesēšanu ar kopējo nominālo ievadīto siltumjaudu, kas ir 7,5 MW vai lielāka (iepriekš bija 20 MW).

- Lai samazinātu administratīvo slogu atjaunojamo energoresursu kurināmā un pārstrādāta oglekļa kurināmā ražotājiem un dalībvalstīm, dalībvalstīm jāizveido vienkāršots pārbaudes mehānisms iekārtām ar jaudu no 5 līdz 20 MW.

- Eiropas Parlaments ir apstiprinājis, ka atbalsta Eiropas Komisijas priekšlikumu attiecināt uz meža biomasu to, ka no RED atvieglojumiem tiek izslēgta koksne, kas iegūta teritorijās ar augstu bioloģisko daudzveidību (jo īpaši pirmatnējos un vecos mežos) un zemēs ar augstu oglekļa krājumu (piemēram, mitrājos). *(RED - Atjaunojamo energoresursu direktīva (2009/28/EK) tika pārskatīta 2018. gadā, bet Komisija ierosināja vēl vienu pārskatīšanu 2021. gadā, lai to labāk saskaņotu ar pieaugošajiem klimata mērķiem. Direktīvā ir noteikts kopīgs mērķis - pašlaik tas ir 32 % - līdz 2030. gadam sasniegt atjaunojamo energoresursu enerģijas īpatsvaru ES enerģijas patēriņā. Ierosinātajā pārskatīšanā un 2022. gada maijā iesniegtajā plānā REPowerEU ir ierosināts turpināt mērķa attīstību, lai paātrinātu atjaunojamo energoresursu izmantošanu ES.)*

- Saskaņā ar kaskādes principu koksnes biomasu būtu jāizmanto atbilstoši tās augstākajai ekonomiskajai un vides pievienotajai vērtībai šādā prioritāšu secībā:

- 1) koksnes produkti,
- 2) lietošanas laika pagarināšana,
- 3) atkārtota izmantošana,
- 4) pārstrāde,
- 5) bioenerģija
- 6) utilizācija.

Ja koksnes biomasas izmantošana nav ekonomiski izdevīga vai ekoloģiski piemērota, enerģijas reģenerācija palīdz samazināt enerģijas ražošanu no neatjaunojamiem avotiem. No otras puses, nosakot kaskādes principa turpmāko ietekmi, ir jāatzīst valstu īpatnības, pēc kurām dalībvalstis vadās, izstrādājot savas atbalsta shēmas.

- Ne vēlāk kā gadu pēc šīs grozīšās direktīvas stāšanās spēkā Komisija pieņem ieviešanas aktu par to, kā piemērot kaskādes principu attiecībā uz meža biomasu, jo īpaši par to, kā līdz minimumam samazināt kvalitatīvas apaļkoksnes izmantošanu enerģijas ražošanai, galveno uzmanību pievēršot atbalsta shēmām un pienācīgi ņemot vērā

visaugstāko ekonomisko un vides pievienoto vērtību un valstu īpatnības, tostarp meža ugunsgrēku novēršanu un sanitāro mežizstrādi.

Attiecīgo būtiskāko prasību kopsavilkums:

Primārās koksnes biomasas definīcija:

"primārā koksnes biomasā" ir visa nocirstā vai citādi novākta un izvesta apaļkoksne. Tā ietver visu koksni, kas iegūta no mežizstrādes, t. i., no meža izvesto koksni, ieskaitot dabiski atmirušo un mežizstrādes rezultātā iegūto koksni, kā arī ciršanas un mežizstrādes rezultātā iegūto koksni. Tā ietver visu koksni, kas iegūta ar mizu vai bez tās, tostarp koksni, kas iegūta kā apaļkoksne, skaldīta, rupji apstrādāta vai citādā veidā, ietverot, piemēram, zarus, saknes, celmus un atvases (ja tās tiek cirstas), kā arī koksni, kas ir neapstrādāta vai noapaļotā formā.

Tas neattiecas uz koksnes biomasu, kas iegūta, veicot ilgtspējīgus meža ugunsgrēku novēršanas pasākumus augsta ugunsbīstamības riska zonās, koksnes biomasu, kas iegūta, veicot ceļu drošības pasākumus, un koksnes biomasu, kas iegūta no dabas katastrofu, aktīvu kaitēkļu vai slimību skartiem mežiem, lai novērstu to izplatīšanos, vienlaikus līdz minimumam samazinot koksnes iegūvi un aizsargājot bioloģisko daudzveidību, kā rezultātā meži būtu daudzveidīgāki un noturīgāki, un tās ieguves pamatā ir Komisijas vadlīnijas.

Atjaunojamās enerģijas ražošanai ir spēcīga vietējā mēroga nozīme.

Tāpēc ir svarīgi, lai dalībvalstis pilnībā iesaistītu vietējās un reģionālās pašvaldības valsts klimata pasākumu plānošanā un īstenošanā, nodrošinātu tiešu piekļuvi finansējumam un uzraudzītu pieņemto pasākumu īstenošanas gaitu. Vajadzības gadījumā dalībvalstīm valsts enerģētikas un klimata plānos būtu jāiekļauj vietēja un reģionāla līmeņa ieguldījums.

Arvien vairāk tiek atzīta nepieciešamība saskaņot bioenerģijas politiku ar biomasas izmantošanas kaskādes principu, lai nodrošinātu taisnīgu piekļuvi biomasas izejvielu tirgum inovatīvu, augstas pievienotās vērtības

bioresursu risinājumu un ilgtspējīgas aprites bioekonomikas attīstībai. Tāpēc, izstrādājot bioenerģijas atbalsta shēmas, dalībvalstīm būtu jāņem vērā pieejamā ilgtspējīga biomasas piegāde enerģijas un neenerģijas izmantošanai, kā arī valsts mežu oglekļa piesaistes un ekosistēmu saglabāšana, bioloģiskās daudzveidības aizsardzība, kā arī aprites ekonomikas un biomasas kaskādes izmantošanas principi. Tomēr tām vajadzētu būt iespējai piešķirt atbalstu enerģijas ražošanai no celmiem vai saknēm, ja tie ir atlikumi, kas radušies, īstenojot darbus, kuru primārais mērķis ir dabas aizsardzība un ainavas apsaimniekošana, piemēram, no ceļmalām. Jebkurā gadījumā dalībvalstīm būtu jāizvairās veicināt kvalitatīvas apaļkoksnes izmantošanu enerģētikā, izņemot precīzi noteiktos apstākļos, piemēram, ugunsgrēku novēršanai un sanitārajai mežizstrādei. Saskaņā ar kaskādes principu koksnes biomasa būtu jāizmanto atbilstoši tās augstākajai ekonomiskajai un vides pievienotajai vērtībai šādā prioritāšu secībā:

- 1) koksnes produkti,
- 2) lietošanas laika pagarināšana,
- 3) atkārtota izmantošana,
- 4) pārstrāde,
- 5) bioenerģija
- 6) utilizācija.

Ja koksnes biomasas izmantošana nav ekonomiski izdevīga vai ekoloģiski piemērota, enerģijas reģenerācija palīdz samazināt enerģijas ražošanu no neatjaunojamiem avotiem. Tāpēc dalībvalstu atbalsta shēmas bioenerģijai būtu jāvirza uz tādām izejvielām, kuru tirgus konkurence ar materiālu nozarēm ir neliela un kuru ieguve tiek uzskatīta par pozitīvu gan klimatam, gan bioloģiskajai daudzveidībai, lai izvairītos no negatīviem stimuliem izmantot neilgtspējīgus bioenerģijas veidus, kā norādīts JRC (pētniecības centrs) ziņojumā "*The use of woody biomass for energy production in the EU*". No otras puses, nosakot kaskādes principa turpmāko ietekmi, ir jāatzīst valstu īpatnības, pēc kurām dalībvalstis vadās, izstrādājot savas atbalsta shēmas.

Atkritumi/ koksnes atliekas

Atkritumu rašanās novēršanai, atkārtotai izmantošanai un otrreizējai pārstrādei jābūt kā prioritārai iespējai.

Dalībvalstīm būtu jāizvairās no tādu atbalsta shēmu izveides, kas būtu pretrunā ar atkritumu apstrādes mērķiem un kas novestu pie neefektīvas pārstrādājamo atkritumu izmantošanas. Turklāt, lai nodrošinātu efektīvāku bioenerģijas izmantošanu, no 2026. gada dalībvalstīm vairs nebūtu jāsniedz atbalsts tikai elektrības ražošanas iekārtām, ja vien iekārtas neatrodas reģionos, kuriem ir īpašs izmantošanas statuss attiecībā uz pāreju no fosilā kurināmā, ja tajās izmanto oglekļa uztveršanu un uzglabāšanu vai ja iekārtas nevar pārveidot par koģenerācijas iekārtām izņēmuma kārtā pamatotos gadījumos pēc Komisijas apstiprinājuma.

Lai mazinātu administratīvo slogu atjaunojamo energoresursu kurināmā un pārstrādāta oglekļa kurināmā ražotājiem un dalībvalstīm, ja Komisija ar ieviešanas aktu ir atzinusi, ka brīvprātīgas vai valsts shēmas sniedz pierādījumus vai precīzus datus par atbilstību ilgtspējības un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas kritērijiem, kā arī citām šajā direktīvā noteiktajām prasībām, dalībvalstīm būtu jāatzīst šādu shēmu izsniegto sertifikātu rezultāti Komisijas atzīšanas jomā. Lai mazinātu slogu mazām iekārtām, dalībvalstīm būtu jāizveido vienkāršots verifikācijas mehānisms iekārtām ar jaudu no 5 līdz 20 MW.

- Dalībvalstis nepiešķir atbalstu par:

i) zāģbaļķu, finierkluču, celmu un sakņu izmantošanu enerģijas ražošanai;

(ii) atjaunojamās enerģijas ražošanai, kas iegūta, sadedzinot koksnes atliekas, ja atkritumu dalītās vākšanas un atkritumu pārstrādes secības noteikumi un prasības, kas paredzētas tiesību aktos par atkritumu apsaimniekošanu un apsaimniekošanu, Direktīvā 2008/98/EK nav izpildītas;

- Ne vēlāk kā gadu pēc šīs Grozījumu Direktīvas stāšanās spēkā Komisija pieņem ieviešanas aktu par to, kā piemērot kaskādes principu meža biomasai, jo īpaši par to, kā līdz minimumam samazināt kvalitatīvas

apaļkoksnes izmantošanu enerģijas ražošanai, galveno uzmanību pievēršot atbalsta shēmām un pienācīgi ņemot vērā visaugstāko ekonomisko un vides pievienoto vērtību un valstu īpatnības, tostarp meža ugunsgrēku novēršanu un sanitāro mežizstrādi.

- Līdz 2026. gadam Komisija iesniegs ziņojumu par dalībvalstu biomasas atbalsta shēmu ietekmi, tostarp uz bioloģisko daudzveidību, klimatu, vidi un iespējamiem tirgus izkropļojumiem, un izvērtēs meža biomasas atbalsta shēmas.

- Enerģiju, kas iegūta no cietā biomasas kurināmā, neņem vērā, lai novērtētu atjaunojamās enerģijas saistību izpildi un tiesības uz finansiālu atbalstu no primārās koksnes biomasas. Lai sniegtu ieguldījumu atjaunojamo energoresursu jomā, no primārās koksnes biomasas iegūtā cietā biomasas kurināmā enerģijas daļa nedrīkst pārsniegt šāda kurināmā vidējo kopējo enerģijas patēriņu 2017.

- Biomasas kurināmajam jāatbilst ilgtspējības un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas kritērijiem attiecībā uz cieto biomasas kurināmo iekārtās, kas ražo elektroenerģiju, siltumenerģiju un dzesēšanu ar kopējo nominālo ievadīto siltumjaudu, kas ir 7,5 MW vai lielāka (iepriekš bija 20 MW);

- Līdz 2026. gadam Komisija iesniegs ziņojumu par dalībvalstu biomasas atbalsta shēmu ietekmi, tostarp uz bioloģisko daudzveidību, klimatu, vidi un iespējamiem tirgus izkropļojumiem, un izvērtēs meža biomasas atbalsta shēmas.

- Enerģiju, kas iegūta no cietā biomasas kurināmā, neņem vērā, lai novērtētu atjaunojamās enerģijas saistību izpildi un tiesības uz finansiālu atbalstu no primārās koksnes biomasas. Lai sniegtu ieguldījumu atjaunojamo energoresursu jomā, no primārās koksnes biomasas iegūtā cietā biomasas kurināmā enerģijas daļa nedrīkst pārsniegt šāda kurināmā vidējo kopējo enerģijas patēriņu 2017.

- Biomasas kurināmajam jāatbilst ilgtspējības un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas kritērijiem attiecībā uz cieto biomasas kurināmo iekārtās, kas ražo elektroenerģiju, siltumenerģiju un dzesēšanu ar kopējo nominālo ievadīto siltumjaudu, kas ir 7,5 MW vai lielāka (iepriekš bija 20 MW);

- Biodegvielas, bioloģiskie šķidrie kurināmie un biomasas kurināmie, kas ražoti no lauksaimniecībā iegūtas biomasas, tiek ņemti vērā, lai palīdzētu sasniegt Eiropas Savienības mērķus attiecībā uz atjaunojamo enerģiju mērot atbilstību atjaunojamās enerģijas saistību izpildei; tiesības pretendēt uz finansiālo atbalstu no primārās koksnes biomasas nedrīkst iegūt no izejvielām, kas iegūtas no zemes ar augstu bioloģiskās daudzveidības vērtību, proti, no zemes, kurai 2008. gada janvārī vai vēlāk bija viens no šādiem statusiem, neatkarīgi no tā, vai zemei joprojām ir šāds statuss vai nav:

(a) pirmatnējie un vecie meži kā arī citas meža zemes, t.i., mežs un meža zeme ar vietējām sugām, kur nav skaidri redzamas cilvēku darbības pazīmes un ekoloģiskie procesi nav būtiski traucēti;

(b) mežs un cita meža zeme ar augstu bioloģisko daudzveidību, kas ir bagātīga ar sugām un nav degradēta un ir attiecīgās kompetentās iestādes identificēta kā platība ar lielu bioloģisko daudzveidību, ja vien nav iesniegti pierādījumi, ka izejmateriāla ražošana nav traucējusi šo dabisko vidi aizsardzības mērķiem;

(c) Noteiktas platības, kuras:

(i) ar likumu vai attiecīgās kompetentās iestādes lēmumu paredzētas dabas aizsardzībai;

(ii) retu, apdraudētu vai izzūdošu ekosistēmu aizsardzībai vai sugām, kas atzītas ar starptautiskiem nolīgumiem vai iekļautas starpvaldību organizāciju vai Starptautiskās dabas aizsardzības savienības īpašos sarakstos, ja tās ir atzītas saskaņā ar 30. panta 4. punkta pirmo daļu, ja vien nav sniegti pierādījumi, ka izejvielu ražošana nav traucējusi šiem dabas aizsardzības mērķiem;

- Biodegvielas, bioloģiskos šķidros kurināmos un biomasas kurināmos, kas ražoti no lauksaimniecības biomasas un ko ņem vērā, lai palīdzētu sasniegt Savienības mērķus atjaunojamās enerģijas jomā; novērtētu atbilstību atjaunojamās enerģijas saistībām; tiesības uz finansiālu atbalstu no primārās koksnes biomasas, nedrīkst ražot no izejvielām, kas iegūtas no zemes ar augstu bioloģiskās daudzveidības vērtību, proti, zemes, kurai 2008. gada janvārī vai vēlāk bija viens no šādiem statusiem, ar augstu oglekļa krājumu, proti, zemes, kurai 2008. gada janvārī bija viens no šādiem statusiem, bet kurai vairs nav šāda statusa:

(a) mitrāji, t.i., zeme, ko klāj ūdens vai kas ir piesātināta ar ūdeni - pastāvīgi vai ievērojamu gada daļu;

(b) nepārtraukti apmežotas platības, t. i., zeme, kuras platība ir vairāk nekā viens hektāru ar kokiem, kuru augstums ir virs pieciem metriem un kuru vainagu segums ir vairāk nekā 30 % vai koki, kas varētu sasniegt šos priekšnoteikumus konkrētajā platībā.

- Mežizstrāde jāveic, nodrošinot augsnes kvalitātes un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, ar mērķi novērst negatīvu ietekmi, tādā veidā, lai nepieļautu materiālu izmantošanai nederīgu celmu un sakņu ieguvu, izmantojot ilgtspējīgus meža apsaimniekošanas paņēmienus, izvairoties no primāro un veco mežu degradēšanas vai to pārveidošanas par plantāciju mežiem, kā arī mežizstrādi jutīgās augsnēs;

- Nepieļauj kailcirtes, ja vien tas nerada labvēlīgus un piemērotus ekosistēmas apstākļus, nodrošina vietējiem un ekoloģiskajiem apstākļiem piemērotus atmirušās koksnes ieguves noteikumus un nodrošina prasības izmantot mežizstrādes sistēmas, kas līdz minimumam samazina ietekmi uz augsnes kvalitāti, tostarp augsnes sablīvēšanos, kā arī uz bioloģiskās daudzveidības elementiem un biotopiem;

- Biodegvielas, bioloģiskie šķidrie kurināmie un biomasas kurināmie, kas ražoti no meža biomasas, nedrīkst pārsniegt valsts līmenī noteikto maksimālo apjomu meža biomasas izmantošanai, kas atbilst dalībvalsts mērķiem attiecībā uz oglekļa piesaistes apjoma palielināšanu;

- Līdz 2024. gada decembrim Komisija iesniedz visaptverošu ietekmes novērtējumu par "fit for 55" paketes, tostarp šīs direktīvas, kopējo un kumulatīvo ietekmi.